

Drago Jančar - Veliki briljantni valček

ZNAČILNOSTI JANČARJEVE DRAMATIKE : Posega v področje družbene problematike in izhaja iz optike posameznika. Gre za večni posameznikov boj z oblastjo, družbenimi strukturami. *V Valčku je politična drama samo izhodišče, iz katerega prehaja v skrajno grotesko, ki se mestoma približuje absurdni dramatiki Ionesca.*

Temeljni problemski sklopi so disidentstvo (odpadništvo), konflikt posameznika z družbo in pa usoda.

TEMATIKA IN MOTIVI : Tematika je podobna kot pri disidentu Arnožu. Giblje se znotraj socialističnega totalitarizma polpreteklosti, pa do fašizma in novega totalitarizmarazpadajočih post-komunističnih imperijev.

Imamo motiv upornega intelektualca. Simon je edini, ki bi lahko bil svoboden, a ga zavod 'Svoboda osvobaja' osvobodi do norosti.

Dokaza za simonovo norost sta banalna, kot vsi dokazi v tovrstnih Kafkovskih institucijah.

Chopen je istega leta kot Grohojevski emigriral s poljske.

ZUNANJA ZGRADBA : Na videz je klasična, tridejanska. Imamo enotnost kraja in dogajanja. Podobna je filmski zgradbi, saj se prizori gibljejo v vrtoglavem zaporedju.

Podobnost z filmom Let nad kukavičjim gnezdrom.

NOTRANJA ZGRADBA : Razvoj posameznih junakov je v veliki meri zasnovan že na začetku. To, kar se dogaja je samo potrditev misli, da so vsi notri (V). Zgodba junakov ni več odvisna od njihove volje in moči (klasična dramska struktura) temveč je nekaj, kar je zapisano stanju sveta, ki mu pripadajo.

Razvoj junakov je prikazan na način fragmentalnosti, podoben filmski montaži.

Notranji ritem je neenakomeren, zgoščen in upočaščen.

Tako na prvi pogled klasična struktura prehaja v kompleksno in metaforično večplastno literarno umetnino.

STRUKTURNA IZDELAVA VALČKA : V delu se prepletajo zgodbe treh protagonistov.

Simon Veber je nasilno spremenjen v poljskega vstajnika, na kar odločno vpliva doktorjev način identifikacije s spornimi dokazi, katere Volodja v svoji mamični naravi preinterpretira in s tem sproži plaz usodnih dejanj.

Volodja je preprost neizobražen človek, ki ga žene mamična volja do moči in dokazovanje pred drugimi. V sebi ima potrebo uzakonitve sveta, za katerega je po njegovem mnenju bistven kaos.

Doktor je oportunist in cinik, ki je že ydavnaj pozabil da vsak sam odgovarja za svoja dejanja. Raje se je odločil za onemogočanje svobode drugih, kot za lastno svobodo.

Simonu ostaja razpadajoč duh v razpadajočem telesu. Ostaja zaprtv zavodu, ki 'osvobaja' tako, da posamezniku ne da niti dihati. V tem svetu je sintagma 'Svoboda osvobaja' vsaj tako strašna kakor nacistična 'delo osvobaja'.